

Czigány Dezső (1883-1937)

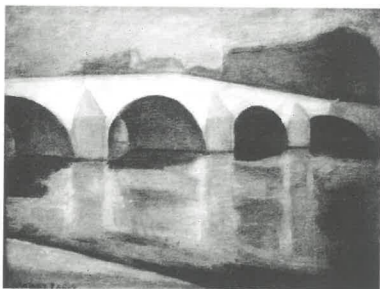
Csendélet, 1925.

Olaj, vászon, 57x48 cm
Jelezve balra fent: Czigány

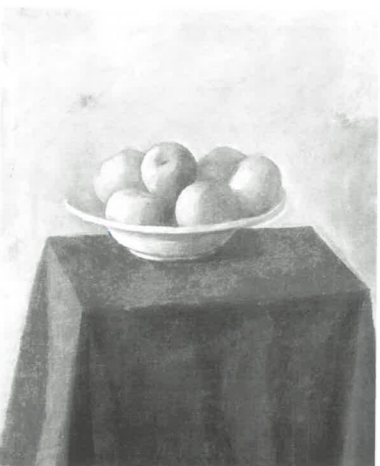
Kiállítva:

- Nyoctak és Aktivisták című kiállítás, 1999. november 12–21., Kieselbach Galéria, Budapest
- Czigány Dezső és Czóbel Béla festőművészek emlékkiállítása, László Galéria, 2002. május 31 – június 28., Budapest

Kikiáltási ár: 4 000 000 Ft

Czigány Dezső: Párizsi Szajna-híd, 1925 körül

Czigány Dezső: Csendélet, 1926-1930 között

Czigány és Orbán Párizsban, 1925

Czigány Dezső közel két évtizeddel első huzamosabb párizsi tartózkodása után, 1925-ben költözött családjával együtt ismét Franciaországba. Az első évben Párizsban laktak, szoros kapcsolatban az akkor szintén ott tartózkodó Orbán Dezsőékkel. Együttlétük idejéről Orbán Dévényi Ivánhoz írott 1980 körüli levele szolgál információkkal: [Czigányt] „*Felesége rábeszélte, hogy menjenek Párisba azt remélve, hogy ez a légkör visszahozza munkakedvét. Mi is akkor Párisban voltunk a családommal (1925) többször együtt voltunk velük és a felesége nagyon kért, hogy vigyem ki magammal festeni Czigányt. Sikertült is rábeszélnem, ki is jött velem egy alkálommal, valahol a Szajna mellé telepedtünk le, de ő nem festett semmit. Azt mondta, hogy ő most csak impressziókat gyűjt.*” E levelében Orbán még említi, hogy Czigány az utolsó Budapesten töltött hónapokban már szinte egyáltalán nem festett, idejének java részét zenéléssel, kedves csellójának társaságában töltötte.

Czigány 1925-ös párizsi képei

Orbán szerint Czigány Párizsban nem festett, fennmaradt képek azonban bizonyítják, hogy ha lassan is, de ismét visszatérő munkakedvvel, még a következő évi Nizzába költözésük előtt már több műve született, melyek a francia fővárosban való tartózkodás idejéhez köthetők. Kettő, magángyűjteményben őrzött 1925-ös városképe közül az egyik a Szajnán átívelő Pont Royalt ábrázolja, a másik pedig egy külvárosi utcába enged betekintést. Czigány itt bemutatott *Csendéletének* festés-módja és a vászon anyaga megegyezik a felirata szerint is Párizsban született Szajna-hidas képével. Az itt bemutatott csendélet 1926 körülre tehető, a feltehetően már Nizzában festett csendéletektől sötétebb alaptónusa, enyhén komorabb színvilága alapján különíthető el.

Az életmű ismeretében azt kell mondanunk, hogy Czigánynak jót tett a több hónapos munkaszünet, mivel alkotói válságából művészetében megerősödve tért vissza. Czigány 1925 és 1930 között festett puritán egyszerűségű képei a tökéletesen uralt mesterségbeli tudás és választékosság magas fokával tűnnek ki az oeuvre-ből. Ekkor alkotja meg legredukáltabb csendéleteit is, melyeken csupán néhány mindennapi használati eszköz vagy tárgy, valamint gyümölcsök jelennek meg. Itt bemutatott *Csendélete* is ezek közé tartozik, melyen az általa ekkoriban előszeretettel ábrázolt négyzetes kis asztalkán csupán borospalack, gyümölcsstartó, porcelán tányér és néhány alma tűnik fel. Ennyi is elég azonban számára, hogy mindent megmutasson, amit a csendéletfestészetben Chardintól és Cézanne-től tanult, majd fejlesztett a maga egyéni stílusává.

A diagonálisra állított asztallapon megjelenő tárgyak a valós súlyuknak megfelelő tömegszerűségükben mutatkoznak. A kompozíció kiegyensúlyozottsága és nagyvonalúsága vetekszik Giorgio Morandi hasonlóan egyszerű tárgykészletű csendéleteivel. Kifinomult választékosság nyilvánul meg a színek és formák összehangolásában, például a feketebe hajló sötétzöld palack és a tányér fény súrolta fehérségének találkozásánál. Ezen apró részletek felfedezése mind a festő, mind pedig a néző számára hasonló ahhoz az élményhez, melyet Cézanne nemes egyszerűséggel csak a maga „*kis szenzációiként*” emlegetett.

Rum Attila

